

природного права, а ступінь свободи соціальної людини завжди пов'язаний з тими чи іншими формами права, які регулюють окремі сфери суспільних відносин – економічні, політичні, трудові, сімейні і т. д. Право, відображаючи певний історичний ступінь розвитку людства, виступає показником розвитку свободи людини у суспільстві і є по суті своєрідною логікою цінностей, що визнаються і висуваються цим суспільством.

Література

1. Козловський А.А. Право як пізнання: вступ до гносеології права / А.А. Козловський; М-во освіти України; Чернів. держ. ун-т ім. Ю. Федьковича. – Чернівці: Рута, 2011. – 295 с.

2. Філософія права: підруч. / О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань, С.І. Максимов та ін. / за ред. д-ра філос. наук, проф. О.Г. Данильяна. — Харків: Право, 2015. – 208 с.

3. Загальна теорія держави і права: (основні поняття, категорії, прав. конструкції та наук. концепції): навч. посіб. / за ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – 400 с.

УДК 340:004(043.2)

Тихомиров О. О., к.ю.н., доцент,
Національна академія Служби безпеки України, м. Київ, Україна

ІНФОРМАЦІЙНО-ПРАВОВА КУЛЬТУРА ЯК ГАРАНТІЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ

Ідея осмислення інформаційно-правової культури набуває надзвичайної актуальності не тільки в умовах нових інформаційних відносин, а й в контексті традиційних проблем правової культури, що посилюються з глобалізацією, становленням інформаційного суспільства в поєднанні з демократизацією, розвитком інформаційного простору, зростанням інформаційного навантаження в житті кожної конкретної людини.

Інтенсифікація інформаційних обмінів та розширення комунікативних можливостей в усіх сферах соціальної діяльності неминуче позначається на процесах правового регулювання. Впровадження інформаційних технологій забезпечує більш швидку і ефективну правову комунікацію, відповідно, потоки правової інформації у правовому просторі кожного суб'єкта права збільшуються, що вимагає розвитку здатностей адекватним чином реагувати на такі зміни.

Із виходом у 2018 році монографії «Інформаційна культура в Україні: правовий вимір», підготовленої в Науково-дослідному інституті інформатики і права НАПрН України за загальною редакцією одного з фундаторів інформаційного права України – К. І. Беякова, вже не можна

сказати, що активного діалогу щодо інформаційної культури в правовому ракурсі у вітчизняних наукових колах не ведеться. А на безпосередню залежність стану реалізації прав і свобод людини в сучасному світі від рівня інформаційно-правової культури вказує зокрема той факт, що саме з акценту на правах людини і принциповій залежності «не лише задоволення фундаментальних потреб особистості, а й розвитку самого державно-організованого суспільства» від гарантованості інформаційних прав автори зазначеної монографії розпочинають свою роботу [1, с. 11].

Ціннісним виміром інформації в інформаційному суспільстві є знання. Свобода отримання знань закладає гарантії життєдіяльності соціуму та подальшого всебічного індивідуального і суспільного розвитку. У цьому контексті інформаційна культура відіграє вирішальну роль. Процеси розвитку суспільства і кожної особистості в епоху глобальної інформатизації відштовхуються від здатності опановувати нові, постійно зростаючі, технологічні можливості обміну інформацією і знаннями, спрямовуючи їх використання виключно на соціальну користь. Ця залежність водночас закладає високі ризики антисоціального впливу інформаційних технологій в усіх сферах, і правова сфера тут не є винятком. Гарантією їх уникнення є усвідомлення і визнання невідворотності інформаційного розвитку, цінності інформації і знань, надважливості орієнтирів на самовдосконалення, ініціативність в отриманні сучасних знань, критичне ставлення до інформації тощо, тобто все те, що так чи інакше складає інформаційну культуру. За її відсутності бажаного розвитку суспільства не відбувається, а інформаційні технології можуть стати знаряддям маніпулювання суспільством.

Як зазначає Н. Б. Новицька, «на сучасному етапі вплив інформації на людину, трансляція під виглядом інформації певної системи цінностей, інформаційні війни певним чином руйнують моральні норми та негативно впливають на процеси саморегуляції суспільства і людини» [2, с. 57].

Право як результат соціальних комунікативних процесів також має свій ціннісно-інформаційний вимір. Цей вимір дозволяє розглядати правову інформацію як специфічну форму буття права. Саме правова інформація забезпечує індивіда конкретними знаннями про належне, дозволене, заборонене у соціальному середовищі, з одного боку, формуючи мотивацію правомірної поведінки, а з іншого – демонструючи шляхи (моделі) правового вирішення особистих і соціальних проблем.

Права людини – визнана загальносоціальна і правова цінність. Але для конкретної людини її права набувають реальної і усвідомленої цінності тільки з отриманням знань про них та формуванням готовності їх реалізовувати та захищати правовими засобами. Таким чином, можливості й здатності індивіда до отримання правової інформації та сприйняття як права в цілому, так і окремих його настанов, визначатимуть індивідуальне ставлення до соціального феномену права й усвідомлення цінності його

фундаментальної ідеї – прав і свобод людини. Ключові чинники такої правової рефлексії втілюється в інформаційно-правовій культурі.

Отже, в сучасних умовах прогресу світової цивілізації завдяки синтезу інформаційної і правової культури утворюється новий вид культури з унікальними, притаманними лише йому властивостями – інформаційно-правова культура. Як комплексне, багатоаспектне явище, та зважаючи на соціальну значущість і всепроникливість інформаційних процесів, вона не може належати до якоїсь окремої сфери суспільного життя. Визначити інформаційно-правову культуру можна як якісний стан правового життя всього суспільства та окремих індивідів, який є втіленням єдності системи правових та інформаційних цінностей, набутих у процесі світового прогресу [3, с. 262]. В особистісному вимірі інформаційно-правова культура виявляється в усвідомленні й особливій повазі до інформаційних прав і свобод людини як гарантій суспільного розвитку, навичках використання сучасних інформаційних технологій для пошуку правової інформації й отримання правових знань, здійсненні інформаційної діяльності на фундаментальних засадах права, навіть за відсутності відповідних правових норм.

Література

1. Беляков К. І. Інформаційна культура в Україні: правовий вимір. Монографія / К. І. Беляков, С. Г. Онопрієнко, І.М. Шопіна. – Київ: КВІЦ, 2018. –168 с.

2. Новицька Н. Б. Щодо визначення сутності поняття «інформаційна культура» / Н. Б. Новицька // Соціологія права. – 2017. – №1-2. – С. 54-59.

3. Теорія держави і права : навч. посіб. для підгот. фахівців з інформ. безпеки / [О. О. Тихомиров, М. М. Мікуліна, Ю. А. Іванов та ін.]. – К.: Кондор-Видавництво, 2016. – 332 с.

УДК 161.201.3:316.8 (043.2)

Череватюк В.Б., к.і.н., доцент,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ІДЕНТИЧНІСТЬ І КОНФЛІКТИ: ЗАГРОЗИ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Ідентичність походить від латинського *identitas* – тотожність. Особистісну ідентичність ми найчастіше розглядаємо з точки зору відповіді на питання «хто я такий?», і вона продовжує формуватися все життя, дуже часто проходячи через кризи ідентичності - коли знання про себе застарівають і не відповідають тому середовищу, де перебуває особистість. Соціальна ідентичність у класичному визначенні А. Тешфела розглядається як та частина індивідуальної «Я-концепції», яка походить